

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I)”

COM(2005) 650 final – 2005/0261 (COD)

(2006/C 318/10)

2006. február 24-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleményét 2006. július 26-án elfogadta. (Előadó: Jörg Freiherr FRANK VON FÜRSTENWERTH.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. szeptember 13–14-én tartott 429. plenáris ülésén (a szeptember 13-i ülésnapon) 191 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. A következtetések és ajánlások összefoglalása

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözlöi az Európai Bizottság azon tervét, hogy egy európai rendelet formájában szabályozza a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó kollíziós jogot. Ez következetesen továbbfejleszti az európai kollíziós jogot és megszüntet egy hézagot a közösségi jog eddigi rendszerében. A rendelet hasznos és szükséges a jog érvényesülésén alapuló egységes európai térség létrehozása szempontjából, mivel a vonatkozó joganyagot eddig szabályozó, a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 1980. évi Római Egyezmény⁽¹⁾ megújításra szorul, ami azonban abból fakadóan, hogy többoldalú egyezményről van szó, bizonytalan, és ha sor kerül is rá, akkor is csak időigényes tárgyalások árán érhető el.

1.2 Az EGSZB arra ösztönzi és egyúttal felkéri Európai Bizottságot, hogy az alábbi javaslatok figyelembevételével a lehető leghamarabb valósítsa meg tervét, hogy a rendelet hatályba léphessen.

1.3 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság arra irányuló törekvését, hogy a szerződéses kötelmi viszonyok kollíziós jogának területén a tagállamokra érvényes európai jogi aktus hiányában fennálló jogalkotási deficitet átfogó harmonizáció útján szüntesse meg. Ez jelentős könnyítést eredményez a jogalkalmazók számára. A jövőben olyan jogszabályrendszerből lehet kiindulni, amely a rendelet közvetlen hatálya alapján valamennyi tagállamban azonos. A rendelet szükségszerű kiegészítése annak a „Róma II.” rendeletnek⁽²⁾, amelynek javaslata a jogalkotási folyamat előrehaladott szakaszában van. Közösen azt eredményezik, hogy az Unió a kötelmi jog terén először (messzeemenően) zárt kollíziós jogi rendszerrel fog rendelkezni.

1.4 Az EGSZB kezdeményezi, hogy az EK jogalkotó szervei vegyék át a következő módosító javaslatokat:

- a 3. cikk (1) bekezdésének harmadik mondatát értelmezési szabállyá kell alakítani,
- a 3. cikk (3) bekezdését ki kell egészíteni oly módon, hogy a fogyasztói szerződések esetében az utólagos jogválasztásra csak a jogvita létrejöttét követően legyen lehetőség,

⁽¹⁾ A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló 1980. június 19-i Római Egyezmény. Aktuális szövegváltozat: HL C 27., 1998.1.26., 36. o.

⁽²⁾ COM(2006) 83 final – 2003/0168 (COD).

– meg kell vizsgálni, hogy különleges kivételes esetekre nem lenne-e ésszerűbb egy, a 4. cikk (1) bekezdése szerintiél kevésbé merev kapcsolódási szabály,

– meg kell vizsgálni, hogy az 5. cikk keretében biztosítható-e, illetve milyen feltételek mellett biztosítható a jogválasztás szabadsága azokban az esetekben is, amelyekben a vállalkozó a fogyasztó országában kezdett el tevékenykedni vagy tevékenységét erre az országra irányította,

– a 22. cikk c) pontját el kell hagyni.

A rendelet kidolgozását a lehető leggyorsabban le kell zárni, hogy hatályba léphessen.

1.5 Az EGSZB elégedetten veszi tudomásul, hogy Írország önként csatlakozni kíván a rendelethez. Sajnálattal fejezi ki amiatt, hogy a rendelet nem lesz hatályos az Egyesült Királyságban és Dániában, mert így a harmonizációs hatás a lehetségesnél kisebb mértékben érvényesül. Arra kéri az Európai Bizottságot, hogy lehetőségeihez mérten tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a rendelet hatálya erre a két országra is kiterjedjen, illetve e két ország a rendeletet átvegye.

2. Általános megjegyzések

2.1 A kezdeményezés indokolása

2.1.1 A rendelet segítségével az Európai Bizottság megteremtí a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó egységes kollíziós jogot az Európai Unióban. Bizonyos mértékig ugyan már létezik egy ilyen kollíziós jog, mióta a nyugat-európai államok többsége 1980-ban elhatározta, hogy megkötí a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezményt. Azóta további államok csatlakoztak az egyezményhez. A többoldalú egyezmény formáját választották, mert abban az időben az EKG-Szerződés nem tartalmazott jogalapot megfelelő közösségi jogi aktus kibocsátásához. Az egyezmény több mint negyedévszázados alkalmazását követően felismerték, hogy ez valódi előrelépés, és megoldásainak főbb körvonalai ma is alkalmazhatók. A felismert hibák kiküszöbölését célzó átdolgozásra és

megújításra azonban szükség van. Mivel többoldalú egyezményről van szó, ez csak hosszadalmas új tárgyalások útján lenne lehetséges, amelyek eredménye nem számítható ki előre. Ezenkívül már nincs rá szükség, mert az EK-Szerződés ma már tartalmaz jogalapot a megfelelő közösségi jogi aktus kibocsátásához (EKSz. 61. cikk c) pont és 65. cikk b) pont). A jövőben az Unió valamennyi tagállamában azonosnak kell lennie a szabályozásnak a jogalkalmazás megkönnyítése érdekében. Ennek eléréséhez csak a rendelet a megfelelő jogi eszköz.

2.1.2 Az Európai Bizottság 2004-ben egy 2003. évi zöld könyv⁽³⁾ alapján nyilvános konzultációt tartott. Ennek során a rendelet megalkotását jelentős többség támogatta. Az EGSZB⁽⁴⁾ és az EP⁽⁵⁾ szintén úgy vélte, hogy az egyezményt európai rendeletté kell alakítani és meg kell újítani.

2.2 A jogpolitikai háttér

2.2.1 A rendelet a polgári jog és polgári eljárásjog területén az Európai Bizottság azon intézkedéseinek keretébe tartozik, amelyek a jog érvényesülésén alapuló egységes európai térség létrehozását és a polgárok számára a joghoz való könnyebb hozzáférést szolgálják. Az EGSZB több ízben véleményt nyilvánított az Európai Bizottság számos javaslatáról.⁽⁶⁾

⁽³⁾ COM(2002) 654 final.

⁽⁴⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 1980. évi Római Egyezmény közösségi jogi eszközzé történő átalakításáról, valamint naprakésszé tételéről szóló zöld könyvről. INT/176, 2004.1.29.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament állásfoglalása az Európai Unióban a polgári eljárásjog harmonizációjának kilátásairól (COM(2002) 654 – COM(2002) 746 – C5-0201/2003 – 2003/2087(INI)), A5-0041/2004.

⁽⁶⁾ Például:

Az 1968. évi Brüsszeli Egyezmény átalakítása rendeletté, a Tanács 2000. december 22-i 44/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, HL L 12., 2001.1.16., 1. o. Az EGSZB véleménye e tárgyban, HL C 117., 2000.4.26., 6. o. (Előadó: Henri MALOSSE). Az Európai Parlament és a Tanács 2004. április 21-i 805/2004/EK rendelete a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról, HL L 143., 2004.4.30., 15. o. Az EGSZB véleménye e tárgyban, HL C 85., 2003.4.8., 1. o. (Előadó: Guido RAVOET);

A Tanács 2000. május 29-i 1348/2000/EK rendelete a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről, HL L 160., 2000.6.30., 37. o. Az EGSZB véleménye e tárgyban, HL C 368., 1999.12.20., 47. o. (Előadó: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER).

A Tanács 2001. május 28-i 1206/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködéséről HL L 174., 2001.6.27., 1. o. Az EGSZB véleménye e tárgyban, HL C 139., 2001.5.11., 10. o. (Előadó: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER).

A Tanács 2000. május 29-i 1346/2000/EK rendelete a fizetési képtelenségi eljárásról, HL L 160., 2000.6.30., 1. o. Az EGSZB véleménye e tárgyban, HL C 75., 2000.3.15., 1. o. (Előadó: Guido RAVOET).

A fogyasztói hitelről szóló irányelv, COM(2002) 443 final, 2002. szeptember 11. Ld. az EGSZB véleménye, HL C 234., 2003.9.30., 1. o. (Előadó: Jorge PEGADO LIZ).

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló irányelv, HL L 95., 1993.4.21., 29. o. Az EGSZB véleménye e tárgyban, HL C 159., 1991.6.17., 35. o. (Előadó: HILKENS).

Zöld könyv az európai fizetési meghagyásos eljárásról és a csekély értékű jogviták egyszerű és gyors rendezésére irányuló intézkedésekről (COM (2002) 746 végleges). Az EGSZB véleménye e tárgyban, HL C 220., 2003.9.16., 5.o., (Előadó: Dr. Jörg Freiherr FRANK VON FÜRSTENWERTH)

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai fizetési meghagyásos eljárás bevezetéséről. Az EGSZB véleménye e tárgyban, HL C 221., 2006.9.8. (Előadó: Jorge PEGADO LIZ)

2.2.2 A rendelettervezet különleges viszonyban van Európai Bizottság anyagi-kollíziós jogi téren végzett egyéb munkáival, nevezetesen az Európai Bizottság által javasolt Róma II. rendelettel. Utóbbi természetesen kiegészítője a Róma I. rendeletnek.

2.3 Jogalap/Arányosság/Szubszidiaritás/Jogi forma

2.3.1 A rendelet célja a kollíziós szabályok közelítése a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jog terén. A kollíziós szabályok harmonizálásának jogalapja az EKSz. 61. cikkének c) pontja a 65. cikk b) pontjával összefüggésben. Erre az Európai Bizottság akkor jogosult, ha a belső piac zavartalan működéséhez szükséges. Az EGSZB véleménye szerint ez a helyzet, mert a kollíziós szabályok összehangolása hozzájárul a határokon átnyúló esetekben a gazdasági szereplőkkel szembeni egyenlő bánásmód biztosításához, a jogbiztonság fokozásához, a jogalkalmazás egyszerűsödéséhez és ezáltal a határokon átnyúló ügyletek lebonyolítására való készség ösztönzéséhez. A jogi aktusok kölcsönös elismerését azért ösztönzik, mert azok tartalmi helyessége közvetlenül bizonyítható más tagállamok állampolgárai számára.

2.3.2 Ezek a célok a tagállamok nemzeti intézkedései útján nem érhetők el. Ehhez az Unió fellépésére van szükség. Ez megfelel a szubszidiaritás és az arányosság elvének (EKSz. 5. cikk).

2.4 Az Európai Bizottság joggal választotta a rendeleti formát, mivel így a tagállamok számára nem nyílik mozgáster az átültetés során, ahogy ez az irányelv esetében történne. A mozgáster jogbizonytalanságot eredményezne, amit el kell kerülni.

3. Különös megjegyzések

3.1 *Anyagi alkalmazási terület, harmadik állam jogának alkalmazása (1. és 2. cikk)*

3.1.1 A rendelet a szerződéses kötelmi viszonyok kollíziós jogát szabályozza a **polgári és kereskedelmi jog** terén (1. cikk (1) bekezdés). A jogalkotó ennek megfelelően visszanyúlhat a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló rendeletben (1. cikk) használt terminológiára, amely megtalálható a Róma II. rendelet javaslatában is, mivel az biztos tartalommal rendelkezik. Ebből adódik, hogy az adójogi, vámjogi és közigazgatási jogi ügyek nem tartoznak ide. Ennek említése ezért felesleges, azonban nem árt.

3.1.2 A rendelet nem akarja a teljes magánjogi kollíziós jogot szabályozni, még csak annyira sem, amennyire ez egyedi esetekben szükséges lenne egy szerződéses kötelmi jogi eset megítéléséhez. A jogalkotónak helyesen tanácsolható, hogy túlzott ambícióival ne veszélyeztesse a projekt megvalósíthatóságát. Ezért indokolt a **személyi állapotnak** az alkalmazási körből való **kizárása** (jog- és cselekvőképesség, 1. cikk (2) bekezdés a) pont), mert ezt a területet társadalompolitikai vonatkozásai miatt a kollíziós jogban hagyományosan külön eszközökkel (eddig szinte kizárólag többoldalú egyezményekkel⁽⁷⁾) szabályozták. Hasonló okokból kivételt kell tenni a **családi és tartási viszonyokon, valamint vagyoni helyzeten, házassági, örökösödési és végrendeleti ügyeken** (1. cikk (2) bekezdés b) és c) pont) **nyugvó kötelmi viszonyokkal is**, illetve ezeket hasonló okokból külön eszközökkel kell szabályozni.

3.1.3 Külön egyezményekben⁽⁸⁾ való kielégítő szabályozáson nyugszik, hogy a **váltók, csekkek és értékpapírok** kivételt képeznek a fent említett alkalmazási kör alól (1. cikk (2) bekezdés d) pont), amely egyezmények túlnyúlnak a Közösség területén és amelyek fennállását nem szabad veszélyeztetni.

3.1.4 A **választottbírói megállapodások és joghatósági kikötések** kivétele (1. cikk (2) bekezdés e) pont) a nemzetközi polgári eljárásjog anyagába való tartozásukon nyugszik, ahol is szakmai összefüggésben jobban szabályozhatók és részben a Közösségen túlnyúló egyezmények szabályozzák őket. Ugyanez érvényes a **bizonyítási és eljárási kérdésekre** is (1. cikk (2) bekezdés h) pont).

3.1.5 A **társasági jogot, az egyesületi jogot**, valamint a jogi személyekre vonatkozó jogot érintő kérdések kizárása az 1. cikk (2) bekezdésének f) pontjában elkerülhetetlen, mivel az ott érintett kérdések olyan szorosan összefüggenek a társasági alapokmánnal, hogy a szabályozásnak ebben az összefüggésben kell megtörténnie. Az angolszász jog különleges alakzata a **célvagyon** („trust”). A szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény erre nem vonatkozik (1. cikk (2) bekezdés g) pont). A rendelet ezt megfelelően követi (1. cikk (2) bekezdés g) pont).

3.1.6 Az **előszerződéses jogviszonyból eredő kötelezettségek** kizárása (1. cikk (2) bekezdés i) pont) a bűncselekményekből eredő kötelmi viszonyokra vonatkozik. Ezek rendszerint a javasolt Róma II. rendeletbe tartoznak, ezért megalapozottan lettek kizárva.

3.1.7 Az EGSZB elégedetten veszi tudomásul, hogy **Írország** önként csatlakozni kíván a rendelethez. Sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az **Egyesült Királyság** nem tudta ugyanezt a lépést elhatározni. **Dániában** a rendelet nem lesz hatályos (1. cikk (3) bekezdés), amíg nem születik megfelelő megállapodás

⁽⁷⁾ Vö. a különböző hágai egyezményekkel, pl. az 1902.6.12-i, a házasságkötések terén a törvények hatályáról, az 1956.10.24-i, a gyerekekkel szembeni tartási kötelezettségre alkalmazandó jogról, az 1973.10.2-i, a tartási kötelezettségre alkalmazandó jogról szóló egyezményrel stb.

⁽⁸⁾ Genfi Egyezmény a nemzetközi váltójog területének rendelkezéseiről, 1930. június 7. és Genfi Egyezmény a nemzetközi csekkjog területének rendelkezéseiről, 1931. március 19.

Dánia és a Közösség között, amely megegyezést tartalmaz a hatályra vonatkozóan, vagy Dánia a rendelet szabályait önként át nem emeli a nemzeti jogba. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a lehetőségeihez mérten tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a rendelet hatálya erre a két országra is kiterjedjen, illetve e két ország a rendeletet átvegye. A rendelkezés a kollíziós jog európai szintű egységesítésére irányuló célját egyes tagállamok távolmaradása meghiúsítaná. Sajnálatos lenne, ha ezek viszonylatában továbbra is a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezményhez kellene visszanyúlni, mivel az említett egyezmény és a Róma I. rendelet tartalmilag eltérnek egymástól. Attól függően, hogy a jövőben egy eset hol kerül bíróság elé – ami a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló rendelet, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok végrehajtásáról szóló egyezmény és a Luganói Egyezmény érvényesülése ellenére bizonyos mértékben véletlen –, előfordulhat, hogy ugyanabban az esetben eltérő határozatot kellene hozni. Ez a Közösségben nehezen elfogadható körülmény lenne.

3.1.8 A rendelet az alkalmazandó jog kiválasztása során nem veszi figyelembe, hogy tagállam vagy **harmadik állam jogáról** van-e szó (2. cikk). Ezzel elismert kollíziós jogi előírást követ, amely elutasítja más jogrendek hátrányos megkülönböztetését. Az EGSZB üdvözli ezt. Ha igaz, hogy a kapcsolódási elemek egy tényállást valamely jogrendnek rendelnek megoldásra, akkor az nem okozhat különbséget, hogy közösségen belülről van-e szó vagy sem.

3.2 Általános kapcsolódási szabályok (3. és 4. cikk)

3.2.1 A 3. cikk (1) bekezdése azt a jogot nyilvánítja alapvetően alkalmazandóvá, amelyet a felek választottak. A bizottság üdvözli ezt a szabályozást, mert az figyelembe veszi a szerződéses kötelmi viszonyok jogát átható elvet, a **szerződési szabadság** elvét és megfelel az elismert nemzetközi magánjogi előírásoknak. Az előírás messzemenően megfelel a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény 3. cikke (1) bekezdésében foglalt általánosan szakszerűnek talált szabályozásnak. Az EGSZB üdvözli ezt, ugyanakkor látja annak veszélyét, hogy a bíróságok az előírás gyakorlati alkalmazása során a felek feltételezhető akaratát kezdik el keresni, anélkül, hogy ehhez megfelelő támpontokkal rendelkeznének. Ezt ki kell zárni. Lehetőség kínálkozik arra, hogy ezt a preambulumbekkezdésekben (a (7) preambulumbekkezdésben) rögzítsék. A 3. cikk (3) bekezdése a jogválasztás szabadságának hangsúlyozásában odáig megy, hogy a szerződő felek bármikor új jogot választhatnak. Az EGSZB ugyan alapvetően üdvözli ezt, meggondolandó veszélyt lát azonban ebben a fogyasztók védelme tekintetében, akik egy ilyen eljárás horderejét talán nem is képesek teljes mértékben felmérni. Az EGSZB kezdeményezi, hogy a fogyasztói szerződések esetében az ilyen utólagos jogválasztás – a joghatósági megállapodás szabályozásához (a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló rendelet 17. cikkének 1. pontja) hasonlóan – csak a jogvita keletkezését követően legyen engedélyezett, mert akkor a fogyasztó már figyel és elővigyázatosan cselekszik.

3.2.2 A 3. cikk (1) bekezdésének harmadik mondata (ha kifejezett jogválasztásra nem került sor) a felek **joghatósági megállapodásából** azt a **vélelmet** vezeti le, hogy **a bíróság országának jogában** akartak megállapodni. Ez a szabály a fórum és a jog párhuzama iránti törekvést tükrözi. A párhuzam rendszeresen egyszerűsítéshez vezet a bírói jogalkalmazásban. Az EGSZB azonban kételyeinek ad hangot azt illetően, hogy nem sérül-e a felek akarata, ha ilyen szigorúan fogalmazzák meg a szabályt. Megfelelőbb lenne, ha enyhébb formában, csak a második mondat keretében, értelmezési segítségként lenne megfogalmazva, például a következőképpen:

„E tekintetben figyelembe kell venni különösen a felek joghatóság-választását.”

3.2.3 Az EGSZB behatóbban kíván foglalkozni egy szemponttal, mivel annak a jog érvényesülésén alapuló európai térség jövője szempontjából kiemelt jelentősége van; ez pedig egy ún. **opcionális eszköz** vagy **26. szabályozási rendszer** megfontolásra érdemes létrehozása az Európai Közösség részéről. Ez alatt egy olyan, a felek által választható közösségi polgári jogi rendszert kell érteni, amelynek létrehozásáról jelenleg vita folyik, és amelyhez a kidolgozás alatt álló közösségi referenciakeret az első lépcsőfokot jelenthetné. A 3. cikk (2) bekezdése bevezető rendelkezést tartalmaz, amely lehetővé teszi a felek számára egy ilyen szupranacionális jogrend választását. Ez eddig nem magától értetődő a nemzetközi magánjogban, és az EGSZB kifejezetten üdvözlí. A felek így valóban messzemenőig egységes európai szerződésmentákat használhatnának, ami az egységes piac megvalósítása szempontjából óriási előrelépést jelentene ⁽⁹⁾.

3.2.4 A 4. cikk (1) bekezdése **kapcsolódást** tartalmaz számos szerződéses kötelelemhez, amelyek tartalmilag kitöltik a rendelet 4. cikkének (2) bekezdésében a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezményből átvett szabályozást. A szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény hatálya alatt ezek a kapcsolódások a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény 4. cikke (2) bekezdésének értelmezése nyomán adódtak volna. Az Európai Bizottság által most javasolt szabályozás ugyan tekinthető előrelépésnek a jogbiztonság szempontjából, azonban ennek ára egy merev, rugalmatlan szabályozás, amely még akkor sem enged eltérést, ha az adott esetben az megfelelő lenne. Az EGSZB attól tart, hogy ez a visszalépés a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezményhez képest hátrányosan hathat, mert elképzelhetőek olyan esetek, amikor a merev kapcsolódás, amelyről a tervezet rendelkezik, kivételesen nem egy szakszerű megoldáshoz vezet. Megfontolandó, hogy ilyen kivételes esetekben megnyugtató megoldást eredményezhet, ha a bírónak lehetősége van a szakmailag megfelelőbb jog alkalmazására. A szabálytól való ilyen eltérés természetesen semmiképpen sem vezethet az alkalmazandó jog tetszőleges megválasztásához, ezért nagyon gondosan mérlegelni kell és az ítéletben nagyon alaposan meg kell indokolni, hogy az alkalmazandó jogra tekintettel eleget lehessen tenni a magas fokú jogbiztonság és kiszámíthatóság célkitűzé-

⁽⁹⁾ Ha egyszer megvalósulna egy opcionális eszköz/26. szabályozási rendszer, akkor felmerülne az igény, hogy az elképzelhető legjobb polgári jog legyen. Ennek a megállapított érvényességi területén következtetésként – a nemzeti jog választásának esetétől eltérően – nem lenne már szükség az egyes államok beavatkozási szabályok alapján (vagy a közrend alapján – 20. cikk) történő beavatkozására és közelítésére. Az opcionális eszköz választásának inkább e szabályrendszer korlátlan alkalmazását kell eredményeznie, mivel ez az Európai Unióban általánosan elfogadandó szabályt fogja tartalmazni. Mivel a 3. cikk (2) bekezdése már tartalmazza egy ilyen jogválasztás alapvető lehetőségét, itt is következetesen meg kell alkotni a feltételeket, hogy az opcionális eszköz előnyeit meg lehessen valósítani. Kifejezetten meg kell határozni, hogy egy szupranacionális jogrend alkalmazására irányuló megállapodás esetén a 8. cikk tárgyaltalanná váljon. (Megfelelően a közrend – 20. cikk – esetében is.)

sének. Az EGSZB kezdeményezi annak vizsgálatát, hogy e megfontolásokra tekintettel célszerű lehetne-e a szabályozás módosítása.

3.2.5 Az EGSZB megérti a Bizottságnak a 4. cikk (1) bekezdésének f) pontja mögötti szándékát. Utalni kíván azonban arra, hogy sok **ipari tulajdonjog** indoklásának módja alapján más feltételek mellett ruházható át, mint a jogosult szokásos tartózkodási helyének joga alapján. Mivel a 4. cikk (1) bekezdése nem tartalmaz meghatározást **a szokásos tartózkodási hely jogára vonatkozóan** a jogviszony indoklása esetén, a jogosult szokásos tartózkodási helyének utólagos áthelyezése útján az alapokmány módosítása ilyen esetekben problémákat okozna az ipari tulajdonjogok jogalapjával. Az EGSZB kezdeményezi, hogy az Európai Bizottság járjon utána ennek a problémának és javasoljon egy megfelelő megoldást

3.3 Speciális kapcsolódási szabályok (5 – 17. cikk)

3.3.1 Az 5. cikk a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény alapvető átdolgozása a **fogyasztói szerződésekre** vonatkozóan, amelyeket sokszor nehezen érthetőnek tartanak, és amelyekről sokszor úgy gondolják, átdolgozásra szorulnak. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság jó irányba halad, mert a jövőben elkerülhető lesz két különböző jogrend ugyanazon esetre történő komplex alkalmazása, amire a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény 5. cikke kényszerít. A vállalkozóval szerződést kötő fogyasztónak természetesen szüksége van kollíziós jogi védelemre is. Ezt alapvetően **a fogyasztó szokásos tartózkodási helye** szerinti állam jogának alkalmazása biztosítja (5. cikk (1) bekezdés), mert ez az a jogrend, amelyet a fogyasztó (jó esetben) ismer, amelynek nyelvét érti, és amellyel kapcsolatban a legegyszerűbben szaktanácsadást kérhet. A javasolt szöveg ezen túlmenően megköveteli, hogy a vállalkozói tevékenység a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti országra irányuljon vagy abban az országban folytassák. Ez (a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezményből kiindulva) ellentétes a vállalkozó érdekeivel, mert az célzatosan a saját hazai jogában akar megállapodni, mivel az számára kényelmesebb, amennyiben ezt a fennmaradó esetekben megengedik számára. Az EGSZB felteszi a kérdést, vajon valóban szükséges-e, hogy a (2) bekezdés értelmében a fogyasztói szerződések terén teljesen megfosszák a feleket a jogválasztás lehetőségétől. Az EGSZB sokkal valószínűbbnek tartja, hogy a jogválasztás lehetősége a fogyasztó számára is hasznot hajtana, különösen, ha megtesznek bizonyos védintézkedéseket, amelyekre a tapasztalatlanabb és gyengébb szerződő fél, azaz a fogyasztó kétségtelenül rászorul. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság az előírást még egyszer vizsgálja meg az itt leírtak értelmében.

3.3.2 A **munkaszerződésekre** (6. cikk) vonatkozó szabályozás a munkavállalók különleges kiszolgáltatottságának a következménye. A szabályozás átveszi a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény 6. cikkét, további szabályokkal kiegészítve, amelyek megfelelően figyelembe veszik a függőséggel járó munka terén a viszonyok

fejlődését. Az „ahonnan” szövegrész befűzése a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok végrehajtásáról szóló egyezmény 18. cikkére vonatkozó európai bírósági ítélkezési gyakorlathoz való igazításon alapul. Mivel a rendelet maga nem tartalmaz ténylegesen egyértelmű meghatározást, sem az okok magyarázatát, az EGSZB felteszi a kérdést, mit jelent a munka „ideiglenes” elvégzése egy másik országban (6. cikk (2) bekezdés a) pont). Ezt a hiányt mindenképpen orvosolni kell, mivel az a körülmény, hogy a munkát „ideiglenesen” végzik, kapcsolódási kritériumként döntő jelentőséget kap. A hiány nem szüntethető meg a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló irányelv⁽¹⁰⁾ 2. cikkére történő visszautalással, mivel az sem tartalmaz pontos meghatározást. Ezen túlmenően az EGSZB csak nehezen tudja elképzelni, hogy miért van szükség szabályozásra olyan területeken, amelyekre egyetlen állami hatalom sem terjed ki (6. cikk (2) bekezdés b) pont). Lehetséges, hogy a nemzetközi vizeken lévő fúrótornyokra gondoltak. Ezt tisztázni kellene legalább az indokolásban.

3.3.3 A 7. cikk a **jogügyletekben való képvisellel** foglalkozik, amelyet a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény csak részben szabályoz, ugyanis a képviselő és a harmadik személy közötti jogviszonyról nem rendelkezik. Időszerűnek tűnik, hogy ezt a hiányt pótolják (7. cikk (2) bekezdés). Nehéz megválaszolni a kérdést, hogy itt melyik jog legyen az irányadó, mert mind a képviselő, mind a harmadik személy érdekei megjelennek. A harmadik személy a megbízás túllépése vagy annak hiánya esetén szorul védelemre. A javasolt szöveg igyekszik mindkét oldal érdekeit figyelembe venni, így az EGSZB egyetért vele.

3.3.4 A **beavatkozási szabályok** területe nehézkes terület, mert a felek jogválasztásának elutasíthatatlan eredményét már nem lenne szabad csorbítani, a jogalkalmazást a szerződéshez nem tartozó szabályok alkalmazásával lehetőleg nem lenne szabad megnehezíteni. A 8. cikk lényegében megfelel a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény 7. cikke (2) bekezdésének. A rendelet az Európai Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát⁽¹¹⁾, figyelembe véve megállapítja a beavatkozási norma jogi meghatározását és hatállyal ruhazza fel. A jogalkalmazó számára az ilyen esetek magukkal hozzák azt a nehézséget, hogy az adott esetben az egységes megítélési alap csorbát szenved, adott esetben egymással nem összehangolt vagy akár egymásnak ellenmondó szabályok alkalmazására kerülhet sor, amelyeket végül összhangba kell hozni egymással. Ez időigényes, jogtechnikai szempontból bonyolult, és növeli a jogbizonytalanságot. A nemzeti jogok közelítésének helyzete fényében azonban az EGSZB nem lát lehetőséget arra, hogy ettől alapvetően eltekintsen, ráadásul a tudomány is túlnyomórészt támogatja az ilyen szabályok alkalmazását a kollíziós jogi esetekben.

3.3.5 A 10–17. cikkeket az EGSZB nem találta problémásnak, ezért nem igényelnek részletes megjegyzéseket, különösen ott nem, ahol pusztán a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény szabályai kerültek átvételre.

3.3.6 A 10. cikk (a szerződés **alaki érvényessége**) a távollévők közötti szerződések növekvő számát tekintve eleget tesz a szerződések vagy egyoldalú jogügyletek alakításáira vonatkozó szabályok egyszerűsítésére vonatkozó igénynek azzal, hogy további kapcsolódási pontokat vezet be.

3.3.7 A **követelés engedményezése** és az az egyes jogrendszerekben ismert jogügylet, mely során a hitelező és a hitelezőt kielégíteni köteles harmadik személy között a **hitelezői pozíció megegyezés alapján átszáll** utóbbira, ugyanazt a gazdasági célt szolgálja⁽¹²⁾. Ezért helyes mindkettőt a 13. cikkben, közösen szabályozni. A (3) bekezdés új kollíziós szabályt vezet be, amely azt a kérdést szabályozza, hogy mely jog alapján kell megítélni azt, vajon az engedményezés egy harmadik személlyel szemben megvalósítható-e. A szabályozás során szakszerűen a 2001. december 12-i, a nemzetközi kereskedelembe a követelések engedményezéséről szóló ENSZ-egyezményre támaszkodik.

3.3.8 A 14. cikk a **követelések törvényes átszállásáról** tartalmaz kollíziós szabályt. A legtöbb jogrendszer ismeri ezt az intézményt. Ezért szükség van egy kollíziós szabályra. A 15. cikk kollíziós szabállyal egészíti ki a 14. cikket törvényes követelésátszállás esetén az **egyetemleges adósi többségre** vonatkozóan. A 14. cikkel egy cikkben való összefoglalás kézenfekvő lett volna, de nem elengedhetetlen.

3.4 Egyéb előírások/Záró rendelkezések (18–24. cikk)

3.4.1 A rendelet III. és IV. fejezetében tárgyalt témák túlnyomórészt az általános kollíziós jogi előírásoknak megfelelő technikai szabályokat tartalmaznak, amelyek nem igényelnek részletes megjegyzéseket. Ez érvényes különösen a 19. cikkre (A vissza- és továbbutalás kizárása), amely a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény 15. cikkének felel meg, a 21. cikkre (Egynél több jogrendszerrel rendelkező államok), amely a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény 19. cikkének felel meg, a 20. cikkre (Közrend), amely a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény 16. cikkének felel meg, és a 23. cikkre (A fennálló nemzetközi egyezményekkel való kapcsolat), amely a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény 21. cikkének felel meg.

3.4.2 A személyek **szokásos tartózkodási helye** (18. cikk) központi szerepet játszik a mai nemzetközi magánjogban a kapcsolódás szempontjából. Míg a természetes személyek szokásos tartózkodási helyének meghatározása nem jelent problémát, addig a jogi személyek esetében kételyek merülhetnek fel. A rendelet szakszerűen osztja el ezeket a kételyeket azzal, hogy a központi ügyvezetés helyét nyilvánítja mérvadónak. A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló rendelet 60. cikkének átvétele nem lett volna szakszerű, mivel ez a rendelet általánosan a lakóhelyre, és nem a szokásos tartózkodási helyre támaszkodik. Emellett az ott szereplő hármast megoldást csökkentette volna a jogbiztonságot.

3.4.3 A 22. cikk c) pontja nehezen érthető. Úgy tűnik, arról kíván rendelkezni, hogy a Közösség **később kibocsátandó jogi aktusai** adott esetben tartalmazhatnak **saját kollíziós szabályokat**, amelyek megelőzik e rendelet alkalmazását. A nemzetközi magánjog egységesítése terén elért helyzetet a jövőben is meg kell őrizni. El kell kerülni, hogy a jogi aktusok különböző, tartalmilag eltérő szabályozást meghatározó jogforrásokra forgácsolódjanak szét. Amennyiben szükség lenne speciális szabályokra a jövőben, azokat be kell építeni a rendeletbe.

Az EGSZB kezdeményezi a c) pont elhagyását.

⁽¹⁰⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1996. december 16-i 96/71/EK irányelve a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről, HLL 18., 1997.1.21., 1. o.

⁽¹¹⁾ BH C-369/96 és C-374/96, 1999.11.23.

⁽¹²⁾ Megjegyzés: Ez csak a javaslat francia szövegváltozatában szerepel, a német szövegváltozatban érthetetlenül nincs lefordítva, mivel a német jogban nem létezik megfelelő jogintézmény. A teljesség kedvéért azonban legalább körülíró jelleggel meg kell említeni.

3.5 I. melléklet

3.5.1 A melléklet harmadik és negyedik francia bekezdése megemlíti „az életbiztosítás körén kívül eső biztosításokról” szóló második irányelvet, illetve „az életbiztosítási tevékenységekről” szóló második irányelvet. Eltekintve attól, hogy az utóbbi irányelvet hatályon kívül helyezték, és minden bizonnyal a helyébe lépett életbiztosítási irányelv⁽¹³⁾ gondoltak itt, mindkét francia bekezdés problémás. Az EGSZB ugyan nem megy el odáig, hogy a két francia bekezdés elhagyását kérje, nyomatékosan fel szeretné azonban hívni az Európai Bizottság figyelmét a nagy problémákra, amelyeket a javaslat okoz. Az Európai Bizottság ezzel nagy lehetőséget szalaszt el kollíziós jog egyszerűsítésére és egységesítésére, valamint az érintett ágazat problémáinak megoldására. A 22. cikkel összefüggésben az I. melléklet harmadik és negyedik francia bekezdése ahhoz vezetne, hogy a rendelet nem lenne alkalmazható a közösségen belüli kockázattal rendelkező (közvetlen) biztosítási szerződések⁽¹⁴⁾ kollíziós jogára, mert azt a nevezett irányelvek szabályozzák.

3.5.2 Az Unión kívüli kockázattal rendelkező biztosítási szerződések, az Unión belüli kockázattal rendelkező biztosítási szerződések (de csak akkor, ha a szerződést nem uniós biztosítóval kötötték) és a viszontbiztosítási szerződések kollíziós joga azonban nagyon is a rendelet hatálya alá esik. Ezzel egy olyan állapot állandósulna, amely már eddig is megzavarta a jogalkalmazókat⁽¹⁵⁾. A biztosítási szerződések kollíziós jogát a biztosítási irányelvek kibocsátása óta a szerződéses kötelmi viszonyok általános kollíziós jogától tartalmilag eltérően szabályozzák (a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény 1. cikkének (3) bekezdése), habár a biztosítási szerződések is szerződéses kötelmi viszonyok. Nem szakmai okok voltak a meghatározóak, hanem az, hogy a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény megkötésekor még nem kezdtek hozzá a második generációs biztosítási irányelvek kidolgozásához, és a kollíziós jog szabályozása előtt meg akarták várni, hogyan alakul a felügyeleti jogi keret⁽¹⁶⁾. Ez azonban már elavult.

Brüsszel, 2006. szeptember 13.

3.5.3 A felügyeleti joggal átitatott irányelvek idegenek a nemzetközi magánjogi szabályok számára. Egy nem beavatott jogalkalmazó nem számítana rájuk ott. A nemzetközi biztosítási magánjog egyre bonyolultabb lesz a különböző horizontális és szektorális jogforrásokra való felosztás nyomán. Jogi rendszertani okokból kívánatos lenne egy összefoglalás a speciális szabályok megszüntetésekor.

3.5.4 A nemzetközi magánjogi irányelv tartalmilag változatlan átvétele a Róma I. rendeletbe nem tűnik ésszerűnek, amennyiben megmaradna az az állapot, hogy szakmai ok nélkül a kockázati biztosítási szerződésekre vonatkozó különböző szabályrendszerek érvényesek az Unión belül és kívül. A felügyeleti jogra való utalás ezt nem indokolhatja: A biztosítók felügyelete a székhely szerinti ország elve alapján történik, és a határokon átnyúló ügyletek esetén rendszerint úgyszólván ahhoz vezet, hogy a felügyelet és a kockázat szétválik. Ez megegyezik az EU-s és nem EU-s kockázatokra irányuló biztosítási szerződésekben. A Közösségen belüli kockázati biztosítási szerződéseknek a rendelet általános kapcsolódási rendszerébe való bevonása ésszerű. A rendeletnek a választott joghoz való kapcsolódása a jövőben üdvözlendő, bővülő jogválasztási lehetőségeket eredményez a biztosítási ágazat és ügyfelei számára a nem fogyasztói szegmensben. Lehetőség nyílna arra, hogy egy ésszerű jogválasztás alapján szerződésjogi oldalról Európa-szerte azonos termékeket kínáljanak, így jelentős termékfejlesztési igény szűnik meg. Ez a múltban azt eredményezte, hogy a nagy kockázati terület alatt a biztosítók szolgáltatási szabadságát alig használták ki. A jogválasztás tekintetében a biztosítások terén is csak a fogyasztók szorulnak átfogó védelemre. A velük szemben eddig ugyan kisebb mértékben védett, azonban teljesen szabad jogválasztásra nem jogosult ágazati szereplői csoportok és önálló ágazati szereplők nem szorulnak különösebb védelemre. Elegendő üzleti tapasztalattal rendelkeznek ahhoz, hogy megértsék, mibe mennek bele, amikor hazai jogrendjüket elhagyják, továbbá hogy felismerjék, hogy jogi tanácsadásra van szükségük.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2002. november 5-i 2002/83/EK irányelve az életbiztosításról, HL L 345., 2002.12.19., 1. o.

⁽¹⁴⁾ A viszontbiztosítási szerződésekkel ellentétben.

⁽¹⁵⁾ Jelenleg a következő a helyzet: a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény 1. cikkének (3) bekezdése szerint az egyezmény hatálya nem terjed ki a biztosítási szerződésekre a közvetlen biztosítási szerződések esetében, de csak akkor, ha a kockázat az Unióban áll fenn. Hogy ez mikor van így, a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezményből magából nem derül ki, hanem a biztosítási irányelvek adnak erről felvilágosítást. Viszontbiztosítási szerződések esetén vagy ha a kockázat az Unión kívül áll fenn, a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezmény rendelkezései hatályosak.

⁽¹⁶⁾ Giuliano/Lagarde, Jelentés a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló egyezményről, HL C 282., 1980.10.31., 13. o.